

Garypster 'school van de Here Jezus' viert feest

Een van de oudste christelijke basisscholen van Friesland, de Wrâldpoarte in Garyp, is na 150 jaar nog springlevend.

ANDRÉ HORJUS

Ferme taal werd bepaald niet geschuwd in de beginjaren van het christelijk onderwijs. „Stuur uw kinderen naar deze school, de school van de Here Jezus”, sprak dominee Kalshoven in 1866 bij de inzegening van meester Pieter Lub op de christelijke basisschool in Garyp. „De staatschool”, luidde het stellige oordeel van Kalshoven, „is de school van de duivel.”

Lub was de tweede hoofdmester van de School met de Bijbel. Hij stond aanvankelijk alleen voor een groep van zestig leerlingen. Een temperamentvolle man. Volgens de overlevering kon hij „yn ien sike skrieme en laitsje”. De hoofdmester reisde stad en land af om te evangeliseren en te collecteren voor het christelijk onderwijs in Garyp.

Twee jaar voor de inzegening, op

12 oktober 1864, opende de school de deuren. De plaatselijke christelijke schoolvereniging was al op 25 april opgericht. Het eerste gebouw stond aan de Greate Buorren, waar nu dorpshuis het Geahûs staat.

In Friesland waren in die tijd al verschillende schoolverenigingen actief. Maar waarschijnlijk, aldus de huidige schooldirectie van de Wrâldpoarte, had alleen Makkum nog voor Garyp een eigen schoolgebouw. Toch lijkt het, op basis van berichten

in de Leeuwarder Courant, aannemelijk dat ook Harlingen en Sneek al christelijke basisscholen hadden.

De plaatselijke schoolverenigingen vloeiden voort uit de Vereniging voor Christelijk Nationaal Onderwijs (CNS) die in 1860 door onder anderen mr. Groen van Prinsterer was opgericht. Rondtrekkende agenten riepen namens deze vereniging christenen in het hele land op om christelijke scholen te stichten.

Een jaar na de opening constateerde het bestuur in Garyp dat de kinderen vorderingen maakten, hoewel hun achterstand vanwege het „zo diep ellendige onderwijs op de staatschool” nog groot was. In 1902 werd de school verbouwd en uitgebreid. Meester Lub legde de eerste steen.

Garyp werd vroeger wel het 'Jeruzalem van het Noorden' genoemd, omdat protestanten hier veruit in de meerderheid waren. De 'school van de duivel' moest al in de jaren dertig de deuren sluiten, omdat er te weinig leerlingen waren. In die jaren kwamen Jan en Tine Kloosterman, inmiddels 85 en 83 jaar oud, naar de School met de Bijbel.

Deze broer en zus kenden destijds in het dorp maar een paar gezinnen die niet kerkelijk waren. Die kinderen moesten voortaan naar de openbare school in het naburige Sumar. Ook kinderen die niet zedig gekleed gingen, werden verbannen naar Sumar, herinnert Tine Kloosterman zich. „Ik wit fan in hûshâlding dy't fuort moast om't de dochters mei te koarte sokken op it skoalleplein rûnen. Koest de knibbels sjen. In bytsje te bleat. Dat koe net.”

Bij de viering van het 75-jarig bestaan speelde Tine Kloosterman ook

Een deel van de 213 leerlingen van school De Wrâldpoarte aan de Master Lubwei. FOTO'S MARCEL VAN KAMMEN

al een van de hoofdrollen. Ze mocht een bijzonder gedicht over een vogelverschrikker voordragen. Het rolt er zo weer uit: „Boven in de kerseelaar, staat een pop van zessen klaar...”

In hun kinderjaren, beklemtonen beide oud-leerlingen, deed je gedwee wat de leerkrachten van je vroegen. Ook als het ging om spelletjes op het schoolplein. Het knikker-spel 'pompen' was bijvoorbeeld uit den boze. „Dat wie gokken”, vertelt Jan. „Duvels. Dan pakte master alle knikers ôf.”

En wie zich in die jaren niet aan de (al dan niet uitgesproken) regels hield, kon een lijfstraf verwachten: een tik met een liniaal of het Spaanse rietje bijvoorbeeld. Die tijd is gelukkig al lang voorbij, stelt de huidi-

ge directeur Linda Verhaag (54): „No sizze wy: 'Kom net oan de bern'. Los it op mei wurden.”

Het huidige schoolgebouw, De Wrâldpoarte, werd geopend op 18 april 1962 aan de Master Lubwei. Door de jaren heen bleef de christelijke identiteit overeind, ook al ver-schilde de invulling. Karel Pander (67) was in de jaren tachtig en negentig bestuurslid. „Yn it bestjoer sieten altyd fiif grifformearden en twa herfoarmden. Dat kaam hiel krekt.” Het moest een afspiegeling zijn van de verhoudingen in het dorp. „En it haad fan de skoalle moast ek grifformearde wêze.”

Tegenwoordig wordt van bestuursleden en medewerkers alleen een bewuste keuze voor het christelijk onderwijs en kerkelijke betrok-

kenheid verwacht. De kinderen hoeven niet meer wekelijks psalmversjes uit het hoofd te leren. Wel wordt volgens directeur Verhaag nog dagelijks een christelijk lied gezongen, maar dan gewoon met de hele groep. Ook openen de leerkrachten de dag nog altijd met gebed en een lezing uit de Bijbel.

Nog steeds heeft het dorp geen openbare basisschool, terwijl De Wrâldpoarte inmiddels 213 leerlingen telt. Zo'n 40 procent is onkerkelijk. Het is daarmee qua grootte de vierde school van de vereniging Protestant Christelijk Basisonderwijs (PCBO) Tytsjerksteradiel. Voorlopig kan de Wrâldpoarte dus nog wel even vooruit, stelt directeur Verhaag tevreden vast. „Wy sitte noch lang net yn de gefaresône.”

Broer en zus Tine en Jan Kloosterman, leerlingen in de jaren dertig van de vorige eeuw.

'Master' Lub, tweede hoofdmester van de School met de Bijbel.

Matthijs Jongsma uit groep 5 kijkt omhoog naar de oude schoolbel.

Groepsfoto gemaakt op 21 april 1914 bij het oude schoolgebouw aan de Greate Buorren.

Jubileumactiviteiten in Garyp

Christelijke basisschool de Wrâldpoarte viert vandaag het 150-jarig bestaan. Onder begeleiding van circus Tadaa oefenen de kinderen allerlei circuscacts, die vanmiddag tijdens een speciale voorstelling in de Andreaskerk worden ge-

toond aan ouders en grootouders. Andere jubileumactiviteiten vinden plaats na de zomervakantie. Vrijdag 22 augustus is er een receptie in It Geahûs, voor genodigden. Zaterdag 23 augustus is er een grote reünie op het feestterrein.